

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

F. Eichardt, Jørl. Nordahl Ormø & Kutenderff lith.

C.A. Reitzel Forlag

F.W. Tøsgaard & Kutenderff lith Inst

KROGERUP

i Sølland.

KROGERUP

i Sølland.

Omtrent en Milis Vej syd for Helsingør nær ved Fiskerlejet Humlebæk og bekendt ved sin dejlige Omegn, ligger i Frederiksberg Amt, Lyngø-Kronborg Herred og Åmindsørd Sogn Herregaarden Krogerup paa et over Drefund noget op højet Jordstykke, der paa enkelte Steder danner en næsten lodret Klint, bestaaende af veglende Lag af Ler, Kullestenssand, Mergel og Flintesten. Afstanden fra Havet er omtrent 1000 Alen. Krogerup hører ikke til Danmarks gamle Herregaarde, eftersom den var Dondegaard indtil efter Statsomvæltningen 1660. Den synes oprindelig sammenlagt af flere øde Bøndergaarde; fri Hovedgaardstaxt har den aldrig haft; derimod har den Tiendefrihed paa 2 Tønder Hartorn nær, da disse ere tagne fra en Bøndergaard. I Aaret 1627 forekommer Hans Henriksen i Krogerup, Foged ved Kronborg Birk. Senere tilhørte Gaarden Peder Christensen, der 1655 havde givet 3000 Rdlr. for dens Bygninger. Hans yngste Datter Kirsten Pedersdatter blev 1656 gift med Hans Rostgaard, som Aaret efter afskøbte sin Hustrus Medarvinge Gaardens Bygninger og saaledes blev dens Ejer. Hans Navn er blevet saa bekendt, at hans Levned fortjener en nøjere Omtale.

Hans Rostgaard var en Søn af Gaardejer Doe Rostgaard og blev født den 15de April 1625. Tidlig kom han i en tjenende Stilling ved Hoffet, var efter sin egen Dagbog 1644 om Vord paa Kongens Skib „Trefoldighed“ og blev der kørstet. Det følgende Aar blev han Medhjælper hos Oplyns-

manden over Søløstøjet paa Rosenborg, 1650, efter da at have paa tredie Aar været ældste „Søløpsvend.“ Foged paa dette Slot og 1656 Ridesfoged paa Kronborg Amt. Under Krigen med Carl Gustav ydede han sit Fædreland store Tjenester. Strax efter at Kjøbenhavns Besæjring var bleven begyndt, sendte han paalidelige Efterretninger om den svenske Hær til Kongen; saa snart den hollandske Flaade under Admiral Opdam var indtruffen i Sundet, gif Hans Rostgaard om Vord paa Amiralskibet og bragte siden Kongen paalidelige Tidender fra Amtraken og Christoffer Gabel, der havde fulgt med Flaaden; to Gange sejsede han om Vinteren i en Baad igjennem den svenske Flaade til Kjøbenhavn og medførte baade Nyheder og Forskriftninger. Da Svenskerne havde besluttet at forsøge en Storm paa Staden, sendte han nøjagtige Modeller af deres Broer og Veretning om, hvorlunde Stormen skulde gaa for sig, og at de skulde have høide Skjorter over Klæderne for ej at fjendes fra Sneen. Ligeledes var han en af dem, som lagde Planen til at gjenvinde Kronborg Fæstning, og ham var det, Regeringen overdrog at sætte den i Udførelse. Han kjøbte den danske Ingeniør Ole Stenbinkel og den engelske Overste Hutchinson, der vare i Carl Gustavs Tjeneste, til at understøtte Forsøget. Som Ridesfoged stod han i megen Forbindelse med de Svenske, da han maatte sørge for deres Forsyning med Levnedsmidler, og maatte nu frygte for deres strængt Hævn, hvis hans Delagtighed i hjint Forsøg

KROGERUP

i Sælland.

blev bekendt. Efterføm han ikke vilde sæerge den sjeneste Konge Lydighebd, satte de ham i Fængsel, og han kom først ud igjen, da to Mænd i Helsingør gik i Borgen for ham. Han vovede nu ikke længer at lede imellem Fjenderne og flygte i en Baad til Kjøbenhavn, efter i Forvejen at have stude sin Hest, for derved at vække Formodning om, at han var bleven dræbt; ogsaa blede derved de to Mænd i Helsingør fritagne for videre Ansvar. Det Sted i Skoven Danstrup Hegn tæt ved Vandvejen imellem Helsingør og Fredensborg, hvor han dræbte Hesten og kastede Hat og Kappe i en liden Sø, er endnu betegnet ved en Mindestien med hans Navn og Aarstallet 1659. Med sin Kone hadde han aftalt, at hun skulde lade lyse efter ham og i øvrigt bære sig ad, som om hun troede, at hendes Mand var omkommen paa en voldsom Maade. Hun klædte sig i Sørgklæder og sendte Folk ud for at lede efter den forsvundne. Mængden en Svensker fattede Medlidenshed med den smukke og velhavende, formentlige Enke, og flere svenske civile Embedsmænd og Officerer bejlede endog til hende. Imidlertid holdt hendes Mand sig adskillige Maaneder adrebt i Kjøbenhavn, for at Fjenden ikke skulde see Unberetning om, at han endnu levede. Efter Freden fik han den 28de Mars 1661 som Belønning for sin tro Tjeneste i Krigens Tid for sig, Hustru og Arvinge Sjøbe paa alt Krogerups Tilliggende, der hidtil hadde hørt under Kronen; han fik en aarlig Pension af 300 Rigsdaler anvist af Trefunds Kold, blev kongelig Biskemester og kort efter Amtsforvalter over Kronborg Amt. Hans Kofjgaard forlob denne Verden den 31te December 1684. Han var tre Gange gift. Hans oven nævnte Hustru, der i Forening med ham har faaet en Mindestøtte paa Jægerspris, levede kun indtil Aaret 1668, hvorpaa han 1670 ægtede Enken efter Lorens Pebersen paa Hørsholm; hun var født 1636 og ailerede døde 1672. Efter to Aar atter at have været Enkemand gjiffede han sig med Dorktye Kone, Enke efter Soltforvalter Peber Jensen Grode, der 1668 hadde kjøbt Anholt af Kronen. Ved dette Giftermaal blev den saaledes hans Ejendom. Dgsaa hun døde tidlig, næmlig i Januar 1677 i Barfjelseng tidlige med Barnet. Til sin og sin Hustrus Begravelse og det over dem oprejste Mindesmærkes Vedligeholdelse i St. Olai Kirke i Helsingør gav han 200 Rdlr.; Overfluddet skulde komme Kirken til gode. Rigeteds gav han 150 Rdlr. til at bygge en Kirke for paa Anholt, til Aemindersd Kirkes Standsstøttelse 50 Rdlr. og til dette Sogns fattige 100 Slettebalere.

Hans eneste Søn Frederik Kofjgaard, der arvede Krogerup, var af andet Ægteskab og blev født 30te August 1671 paa denne Gaard. Han blev

Student 1687 og tilbragte tre Aar ved Kjøbenhavns Universitet, hvor han lagde Bind paa døde og levende Sprog og Filosofi. 1688 gjorde han med sin Formynders Villum Woruus ældste Søn en kort Rejse til Skaane for at blide bekendt med Universitetet i Lund. Med den tyske Hofpræst Mafius, i hvis Hus han var, besøgte han Aaret efter Holsten og Wolfenbüttel og fik paa det sidste Sted Snag for sjældne Bøger og Haandskrifter. I August 1690 tiltraadte han en Udenlandsrejse, paa hvilken han besøgte de vigtigste af Europas Højtoler. I Giesøen tilbragte han et og et halvt Aar, var derpaa i Leiden, hvor han traf Kronprinsen, den senere Kong Frederik den fjerde, og hilfede ham med nogle latinske Vers, derefter i Oxford og opholdt sig tre Aar i Paris, hvor han især flittig besøgte det kongelige Bibliotek og en privat Bogsamling, der tilhørte Danmarks Sendemand Meierkrone; derpaa drog han til Milano, Modena, Florents og Rom. 1699 rejste han igjennem Neapel og Sicilien, besøgte Malta og vendte derpaa tilbage. I Augsburg fik han Tidenden om Christian den femtes Død og skundte sig derfor til Kjøbenhavn, hvor han ankom i Oktbr. 1699. I Mars 1700 blev han Gehjemeaarivar, 1702 adlet og udnævnt til Justitsraad og 1709 Professor i Højesteret med Forpligtelse til daglig at indfinde sig der. Under hans Tilshn blev Kongeloven 1709 stikken i Kobber, og efter kongelig Befaling lod han den trykke. I Aaret 1712 blev han Etatsraad og ubetaligt til Meddirektor for det vestindisk-guineiske Handelselskab, blev 1719 Justitiarius i Højesteret og endelig 1721 udnævnt til Oversekretær (Præsident) i Danske Raancelli. Snart vendte dog Lykken sig. Efter selv at have været (1719—1721) en af Kommissærerne i Sagen imod den berøgtede Post- og Soldinspektør i Kjøbenhavn Christian Erlund, blev han senere sigefom mange andre Embedsmænd bestykt for at have taget imod ulovlige Gaver og 1725 indkaldt for den frygtelige „heimmelige Kommission.“ Han tilstod at have modtaget Gaver, naar de bleve ham tilbudte, men ej krævet dem, og hans Indtægter som Oversekretær bestode i Sportler. Han bekendte strax sin Drøde, bad Kongen om Naade og overrakte ham et Skrift, hvori han usjære betegnede de Gaver, han kunde hulle at have modtaget, efter at han var bleven Oversekretær. Men da Kongen ikke strax lod høre fra sig, lykkedes det „den hyperste af Hofpræbedattene“ Kammerherre Gabel at forlede ham til at flygte til Skaane, i det hin under Skin af Benskab fræmme ham med Kongens Brede, og derved blev naturligvis ifkun ond værre. Han stulte sig i en Hytte ved Helsingborg, blev herfra hentet tilbage af en kongelig Kæfej og en kort Tid besogtet i sit Hus i

K R O G E R U P

i Sælland.

Kjøbenhavn. Dommen løb paa Tabet af Hæ og Gods, men blev formildet til Tabet af alle Embeder. Dog varede hans Unaade ikke længe. Han var gift med Konradine v. Reventfeld, en naturlig og anerkjendt Datter af den afdøde Storkansler Ove Konrad v. Reventlov til Klavsholm og altsaa Hølsøster til Dronning Anna Sofie, og dette meget fornemme Svogerstab kunde han takke for, at han allerede 1727 blev Amtmand over Korsør og Andvordstov Amt; men besaaftag blev han og en Maanedes Tid efter Christian den sjettes Thronbestigelse forflyttet til Helsingør som Translatør ved Øresunds Tolksamner. Denne underordnede Stilling belæbte han imidlertid ifkun et Par Maaneder og blev da efter Ansøgning afløst med en betydelig Pension; 1735 fik han endog Tittel af Konferensraad. Han levede siden paa Krogerup, og her døde han den 25de April 1745. Som Videnskabsmand har Frederik Rostgaard fordyret sig Fortjenester. Tidlig synes han at have fattet Interesse for Bogvæsenet ved Ugangen med sin Formynder, der var Bibliothekar ved det store kongelige Bibliothek, og paa hans Udenlandsrejse tiltrak især de offentlige Bogsamlinger sig hans Opmærksomhed. Allerede før sin Hjemkomst havde han lagt Grundten til en betydelig Bogsamling, som han siden vedblev at forøge ved Indkjøb i Ind- og Udlandet, saa at han efterhaanden fik det største og bedste af alle danske Privatbibliotheker i sin Tid. Med Nærværelse gav han de lærde Udgang beris og medbelle, i det mindste en Tid lang, ogsaa fremmede mange Bidrag af børs rige Statte, saa at det endog blev berømt i Udlandet. Hans Afstibigelse og Bortflytning fra Hovebustaden tillige med Tabet af hans Embeder og Udrenningen af en betydelig Pengesum tvang ham til at sælge denne Bogsamling, hvoraf dog en stor Del Haaufskrifter senere er bleven indlemmet i det kongelige Bibliothek. Han efterlod sig vigtige Samlinger til en dansk-latinsk Ordbog, hvorpaa han allerede havde begyndt under sit Ophold i Døford; men herved maa man ikke overse, at hans eget Arbejde dermed kun har været ubetydeligt; for ham var Skindet det væsentlige. Afskillige tyffe Bialmer har han overfat paa Dansk, berisbandt: „Hvo ifkun lader Herren raade“ og „Hvo ved, hvor nær mig er min Ende.“ Hans egne danske Vers ere ubetydelige. Dgfaa er han Forfatter af „Smaa Erindringspøster om danske Vers,“ ifrene i Form af et Brev til en Skolebisper. Hans vigtigste Fortjeneste af Videnskaben bestaar i det Legat paa 4000 Rdlr., han ved Testamente af 1736 bestemte til en Gang i Tiden dermed at isætte en Professor ved Universitetet i nordisk Historie og nordiske Didsager. — Vekjent er det, at han forfulgte „Beber Paars.“

Af sine Gøbfer, der foruden Krogerup bestode af Verne Sejers (165 Tdr. 1 Skpe. 3 Fdk. 2 Alb. Hartorn), Nexels (25 Tdr. 6 Skpr. 1 Fdk. Hartorn) og Anholt (10 Tdr. „ Skpe. 2 Fdk. 1 Alb. Hartorn), oprettede Frederik Rostgaard et Stanghus. Hans eneste Livsarving, en Datter, blev for sit eget Vedkommende ubeluffet fra Arvefølgen. Hvillen Ørøde havde hun da vel begaaet? Hendes Fader, den nbbagte Adelsmand, Ridesogebøns og Hillemeestersens Søn, og hendes Moder, Datter af en Tjenestepige, kunde ikke tilgive hende, at hun, der først havde været gift med en ligeledes nbbagt Adelsmand, havde som Enke funnet fornødre sig faa dybt, at hun giftede sig med en borgerslig. Denne Datter Jomfru Konradine Sofie Rostgaard var født 1704 og blev 1720 gift med Ritmester, senere Major Frederik v. d. Maase, Søn af den før nævnte Professor Mafius til Gunderslevholm og selv Eier af Dylbærsgaard. Han døde 1723, og hans Enke giftede sig 1736 med Afessor, senere Justitsraad Oluf Bruun til Allskølv. I Stamhusbrevet blev det bestemt, at hendes to Sønner og to Døtre af første Ægteskab og deres mandlige Afkom skulde være arveberettigede og derpaa hendes Norderbrøders mandlige Efterkommere. Som Følge heraf tilfaldt Stamhuset først hendes Søn Frederik v. d. Maase, Kammerherre og Øverste, født 1724, første Gang gift med Christiane Kathrine v. Styrup og siden med Sofie Henriette v. Moltke og død 1774, og efter ham hans Søn af andet Ægteskab Frederik Anton Adam v. d. Maase, der i Følge kongelige Bevilling af Decr. 1800 og Maj 1807 i Steden for Krogerup satte en Fideikommisskapital paa 50,000 Rdlr. d. R. og for Sejers, Nexels og Anholt 20,000 Rdlr. d. R.; nu udgjør Fideikommisset en Kapital af 41,748 Rdlr. og Den Anholt paa omt. 10 Tdr. Hartorn. Kammerherre og Stalkmester, tidligere Ritmester i Gardet til Hest, Frederik Anton Adam v. d. Maase var gift med Vilhelmine Løvenskjold og døde 1821; deres Søn Kammerherre Frederik Herman Rostgaard v. d. Maase er den nuværende Besiddet.

Som Følge af den først nævnte kongelige Bevilling blev Krogerup i Decr. 1804 solgt til Generalinde Pauline Sehested, født Fabricius de Tengnagel, for 74,000 Rdlr. d. R. Gaarbøns Ager og Engs Hartorn var den Gang 23 Tdr. 3 Skpr. „ Fdk. 2 Alb. og Stovstriben „ 2de. 1 Skpe. 1 Fdk. 1 Alb.; desuden 2 Tdr. 1 Skpe. 1 Fdk. 1 Alb. af en Del af den ender Hovegaarden lagte Hovegaard fra „Næbste Lørp.“ Vændergøbet, tidels Stregøbs, udgjorde 70 Tdr. 7 Skpr. 3 Fdk. Ager og Engs Hartorn, „ 2de. 2 Skpr. 3 Fdk. Stovstrib og 3 Tdr. Hillestæbe-Hartorn. 3 Juni

KROGERUP

i Sælland.

1813 blev Krogerup solgt af Generalinden, der tidligere havde afhændet Bøndergøbsket paa 12 Tdr. 7 Skpr. 2 Fdk. $2\frac{1}{2}$ Alb. Ager og Engs Hartkorn nær. Kjøberen var Konferensraad Konstantin Brun, og Kjøbesummen var 120,000 Rdlr. d. R. Sez af Hovedgaardens Marker, som Fru Sehested havde solgt til en Tømmerhandler i Helsingør, blev af den ny Ejer strax tilbagekjøbt for 30,000 Rdlr. Næppe en Maaned efter overdrog Konferensraad Brun Krogerup ved Skjøde til sin Søn Forst- og Jagtjunker, nu Kammerherre og Hofjægermester Carl Brun, der endnu er Gaardens Ejer.

I Aaret 1772 opførte Kammerherre Adam Anton v. d. Maase i Steden for det gamle Stuehus af Bindingsværk et nyt af Grundmur paa en Etage med Kvist. Men da dette efterhaanden var blevet brøstfældigt og havde et daarligt Tag, blev det i Aaret 1837 ombygget til en anseelig grundmuret

og efter Nutidens Skad indrettet Hovedbygning paa to Etager, der indeholder omtr. 24 Værelser, med Kjelder under det hele. Til den støder en betydelig Kjøkken-, Frugt- og Kysthave. Udbusene ere, fljnt for en stor Del gamle, dog tilstrækkelige, vel indrettede og vedligeholdte.

Hovedgaardens Ager og Engs Hartkorn er nu 33 Tdr. 5 Skpr. „ Fdk. „ $\frac{3}{4}$ Alb. og Skovstykken 2 Tdr. 3 Skpr. Bøndergøbskets Hartkorn er 29 Tdr. „ Skpr. 3 Fdk. „ $\frac{1}{2}$ Alb., fordelt imellem 4 Arbejstegaarde med i alt 25 Tdr. Hartkorn og 50—60 Huse.

Krogerups hele Dverflade er noget over 500 Tdr. Land, hvoraf en Femtedel er bevoget med fortrinlig Fjædbov. Besætningen er 12 Heste, 50—60 Køer og 500—550 finudbede Faar af sagitt og schlesk Stamme.

